

Vlaanderen
is open ruimte

Landbouweffectenrapport (LER) Hydrologisch herstel De Zegge – Mosselgoren – Olens Broek

Toelichting landbouwers
24 november 2025

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Interreg
Vlaanderen-Nederland

Gefinancierd door
de Europese Unie

ADMIRE

Katrijn Vos
Nathalie Kindt

Inhoud

Doel en verloop landbouweffectenrapport

Kenmerken studiegebied en percelen

Kenmerken betrokken landbouwbedrijven

Effecten op landbouw en gebruikers

Milderende maatregelen

Vragen en aandachtspunten landbouwers

Aanbevelingen

Doel van het landbouweffectenrapport (LER)

- ▶ Landbouwgebruik, bedrijfssituaties van de landbouwers in kaart brengen
 - desktopanalyse – gesprek → of
 - bedrijfssituatie kan hard veranderen op een jaar tijd
- ▶ Inschatten van de impact van het hydrologisch herstel op de landbouw
 - op gebiedsniveau
 - op de individuele bedrijven (samen met en volgens de landbouwers)
- ▶ Peilen naar milderende maatregelen
- ▶ Landbouwers informeren over het project
- ▶ NIET: positief of negatief advies geven

Verloop van het LER

▶ Juli - augustus 2024

Desktopanalyse, overleg met opdrachtgever, voorstel doelgroep

▶ September - november 2024

- voorbereiding enquête, overleg met begeleidingsgroep en opdrachtgever
- startvergadering op 13 november

▶ December 2024 – Juni 2025

- landbouwers contacteren en individuele gesprekken met 41 landbouwers
- opmaak en terugkoppeling bedrijfsfiches

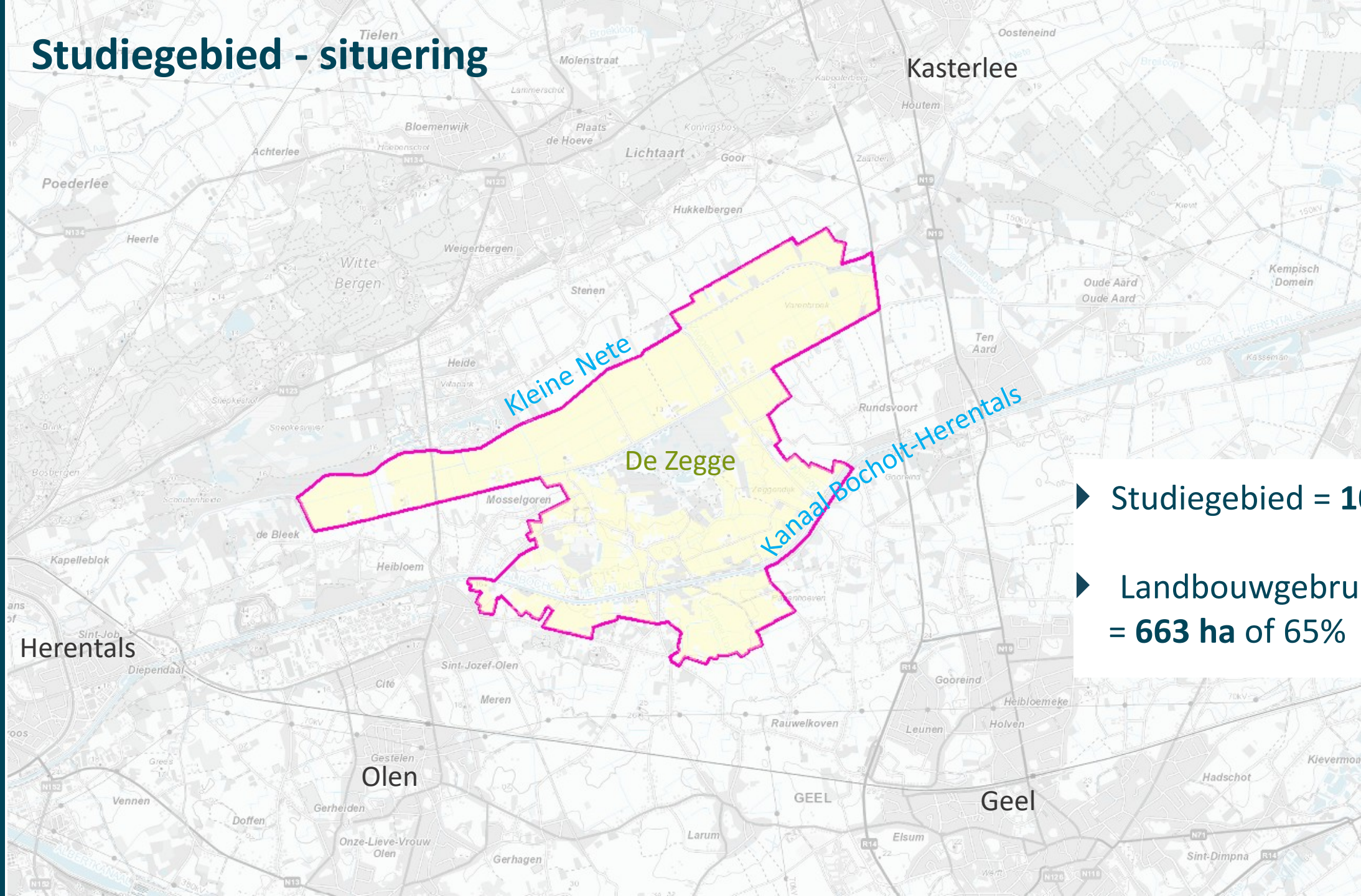
▶ Juli – september 2025

verwerking van de gegevens en opmaak van **algemeen** rapport en **vertrouwelijk** rapport

▶ Oktober – december 2025

- slotvergadering 24 november (terugkoppeling landbouwers)
- terugkoppeling met opdrachtgever en afwerken rapport

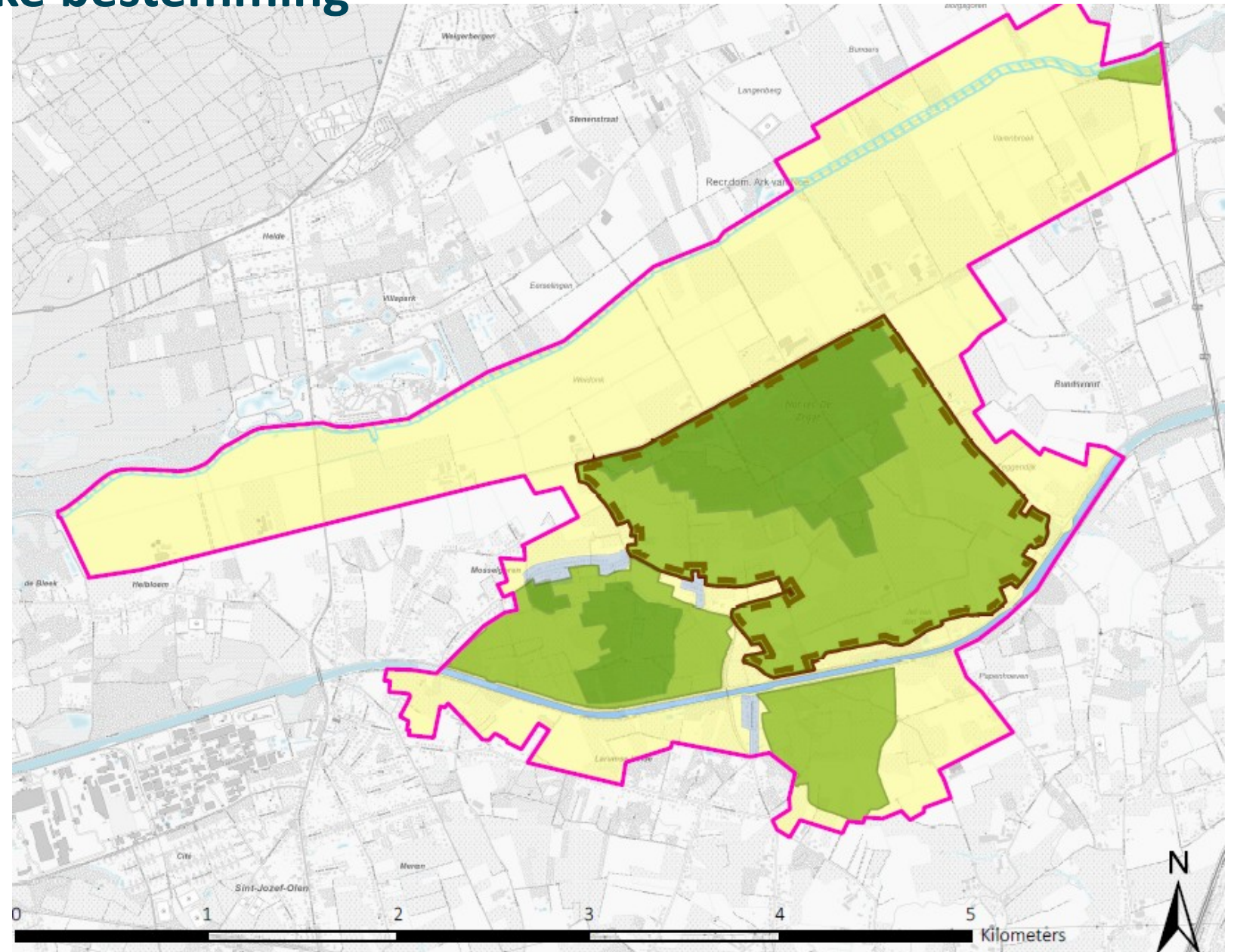
Studiegebied - situering

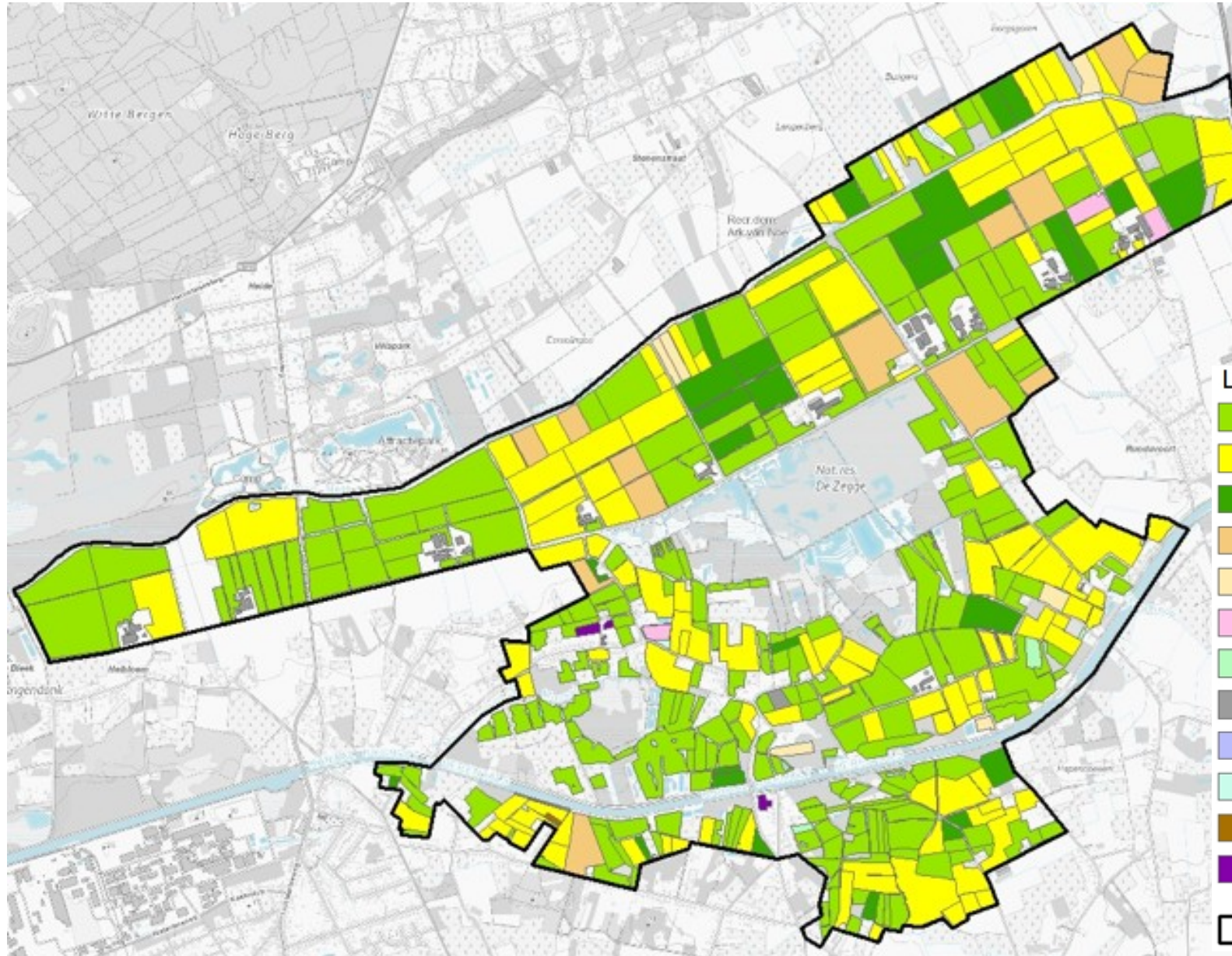
- ▶ Studiegebied = **1016 ha**
- ▶ Landbouwgebruik (in 2023) = **663 ha** of 65%

Studiegebied – ruimtelijke bestemming

- ▶ Gewestplan en gewestelijk uitvoeringsplan (GRUP)
- ▶ 602 ha landbouw (59%)
370 ha natuur (36%)
35 ha waterberging + waterweg
8 ha woning + recreatie
- ▶ 252 ha veranderde in 2024 van landbouw- naar natuurbestemming
- ▶ De polder werd uit eerste fase van het GRUP gehouden

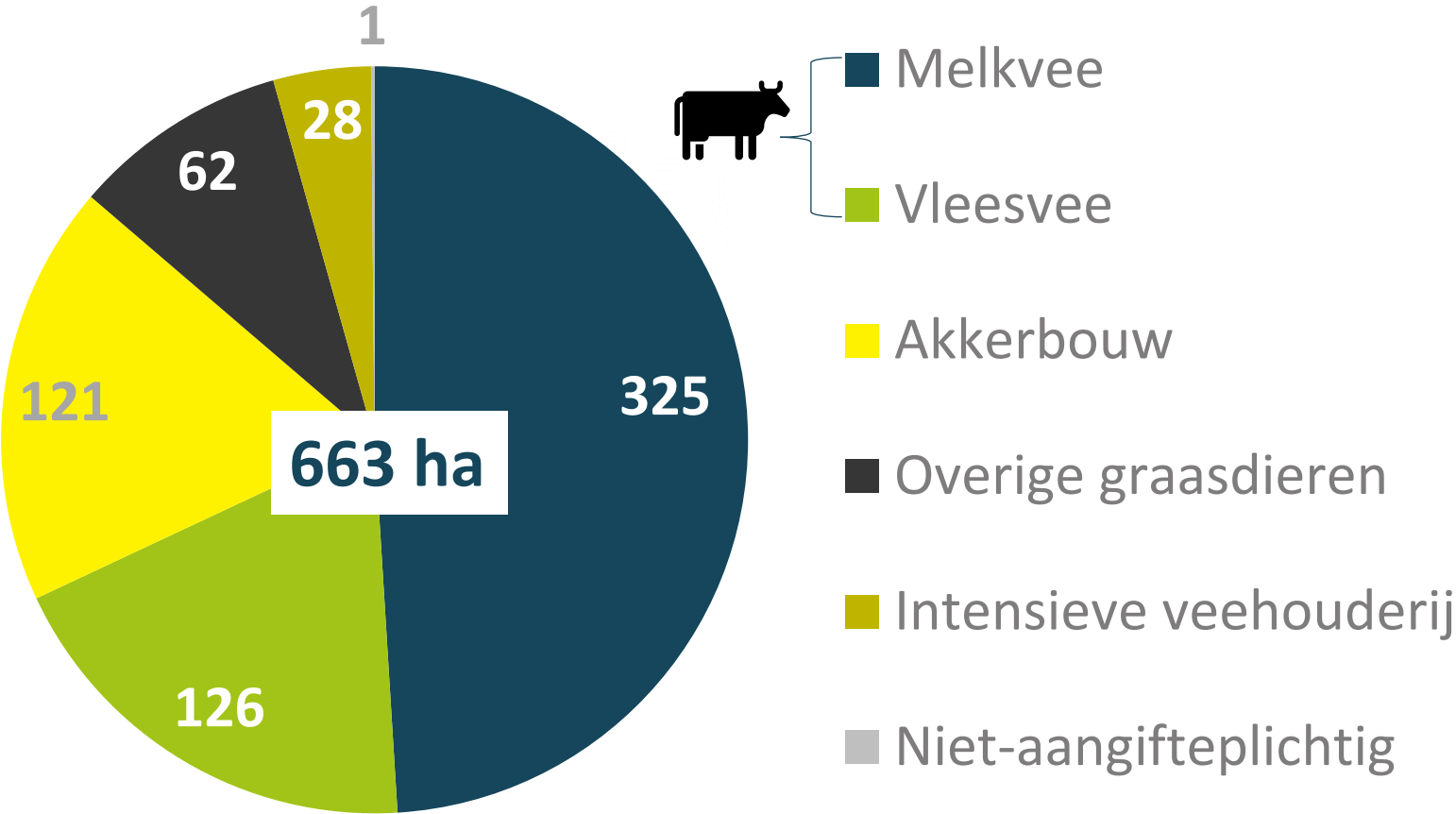
Kenmerken van de percelen – teelten in 2023

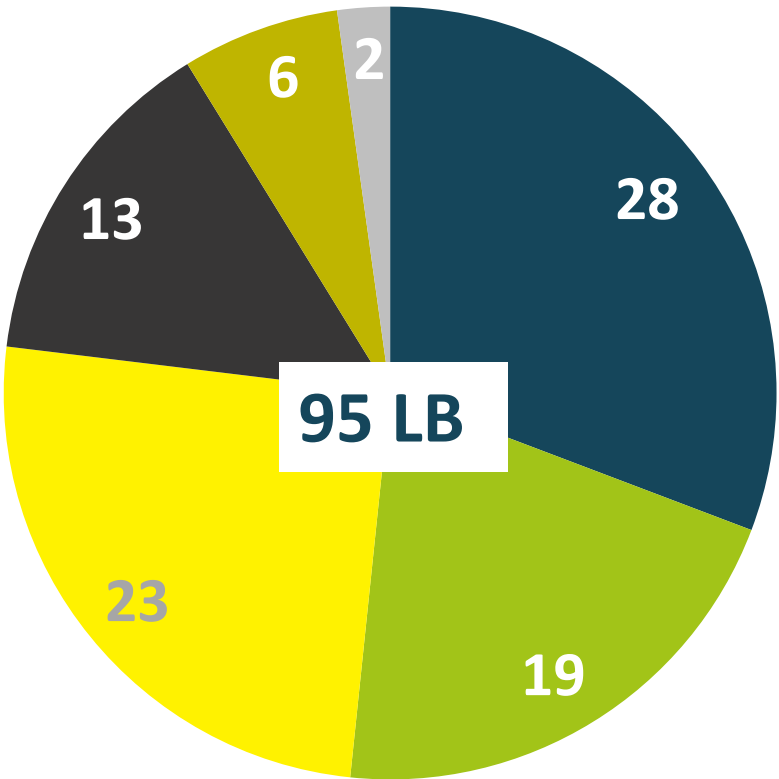
- ▶ Grasland (333 ha) + grasklaver (57 ha) = 60% van teeltoppervlakte
- ▶ Maïs: 213 ha = 32%
- ▶ Aardappelen: 44 ha = 7%

Kenmerken van de landbouwbedrijven – bedrijfstype

oppervlakte (ha)

aantal landbouwers

Overzicht aantal landbouwers en oppervlaktes

Aangegeven oppervlakte in landbouwgebruik: 663 ha door 95 landbouwers
ANB & Natuurpunt uitgesloten

Oppervlakte in landbouwgebruik te onderzoeken: 631 ha bij 93 landbouwers

Selectie en rangschikking o.b.v. betrokken oppervlakte, totale bedrijfsoppervlakte en ligging bedrijfszetel: 24 landbouwers (37 ha) niet geselecteerd om te bevragen

Individueel tafelgesprek met 41 landbouwers = 61% van de onderzoeksoppervlakte

Kenmerken van de landbouwbedrijven – bedrijfsomvang en inkomensbron

► Grote variatie in bedrijfskenmerken en situatie

► **Bedrijfsomvang**

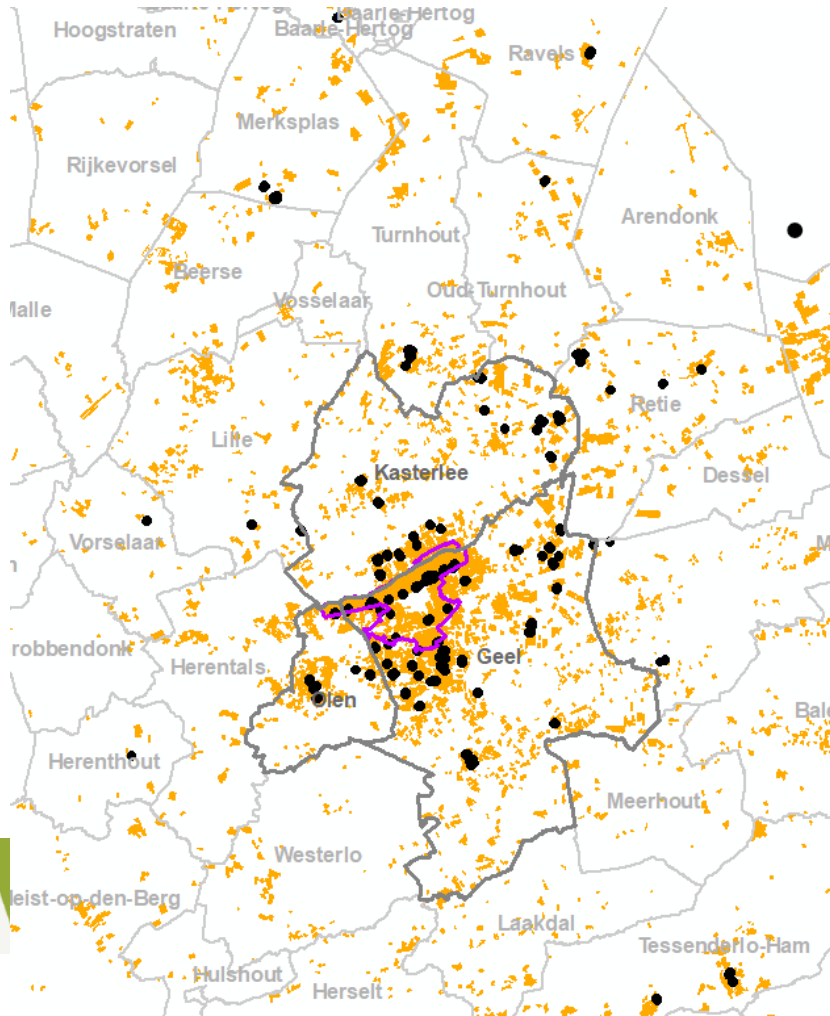
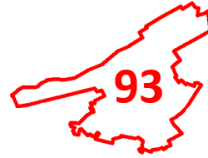
- 60 beroepsmatige bedrijven (519 ha of 82% van de oppervlakte)
- 33 'kleine' bedrijven (111 ha of 18% van de oppervlakte)

► **Gezinsinkomen**

- 32 landbouwer in hoofdberoep – hiervan 18 enkel landbouw als gezinsinkomen
- 4 landbouwer in bijberoep
- 5 landbouwers gepensioneerd

Kenmerken van de landbouwbedrijven – ligging bedrijfszetel

- ▶ 17 landbouwers met bedrijfszetel in het gebied.
- ▶ bedrijfszetels tot +/-20 km

▶ Bezochte bedrijven

- Van de 17 bedrijfszetels in het gebied: 10 bezocht
- 16 bedrijven binnen 2 km van gebied
- De verst gelegen landbouwer lag op 20 km van het gebied

Kenmerken van de landbouwbedrijven – leeftijd en opvolging

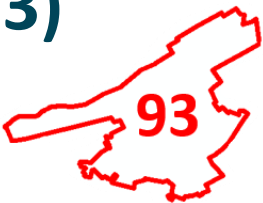
► Leeftijd en opvolging

- van 26j tot 76j - gemiddelde leeftijd: 51 jaar (< Vlaams gemiddelde van 56 jaar)
- 22 bedrijfsleiders > 50 jaar
 - 12 opvolger
 - 5 weten het nog niet
 - 5 zonder opvolger

► Investeringsdynamiek

- bijna alle landbouwers investeerden nog de voorbije 5 jaar
- helft wenst in de toekomst verder te investeren in gronden, machines en gebouwen
- naast de bestaande verbrede landbouw (5) tonen 3 bedrijven interesse
- 6 bedrijven van de 41 geven aan niet meer te investeren.

Effect op landbouwbedrijven – betrokken oppervlakte (VA 2023)

Betrokken bedrijfsoppervlakte	Aantal bedrijven	Oppervlakte (in ha)
< 2 ha	43	36
2 – 5 ha	17	55
> 5 ha	33	540
Eindtotaal	93	631

Absolute betrokkenheid (ha in gebied)

- van 0,01 ha tot 60 ha
- > 85% van de opp komt van 1/3 van de betrokken landbouwers

Relatieve betrokkenheid

(ha in gebied t.o.v. bedrijfsareaal)

- groep >20% staat voor 70% vd opp
- zowel absolute als relatieve opp van belang

Betrokken oppervlakte t.o.v. bedrijfsareaal	Aantal bedrijven	Oppervlakte (in ha)
< 5%	35	69
5 - 20%	26	123
> 20%	32	439
Totaal	93	631

Combinatie >20% èn > 5 ha: 20 LB - < 2 ha en < 5%: 25 LB

Effect op landbouwbedrijven – gevolgen volgens de landbouwers

- ▶ Bedrijven met zetel in de polder: aparte situatie
- ▶ Algemeen:
 - overstromen niet zo erg zolang snel kan afgevoerd worden
 - vernatting → geen/minder ruwvoeder → bedrijfsvoering in de problemen?
 - bemesten niet mogelijk
 - mindere opbrengst en gras niet meer geschikt voor hoogproductieve melkkoe
 - mestoverschot ↑
- ▶ Indirecte effecten:
 - druk op de gronden buiten gebied ↑
 - verlies (vaste connecties voor) ruilgrond, minder loonwerk nodig in de buurt

Effect op landbouwbedrijven – gevolgen volgens de landbouwers

Komt uw bedrijfsvoering in gedrang?	Aantal bedrijven
Waarschijnlijk wel	28
Waarschijnlijk niet	8
Ik weet het niet	5
Totaal	41

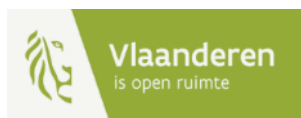
De meeste landbouwer verwachten een zware impact:

- Enerzijds diegenen die **rechtstreeks** veel oppervlakte verliezen
- Anderzijds veel **indirecte** effecten (akkerbouwers, mestafzet daalt, loonwerkers)

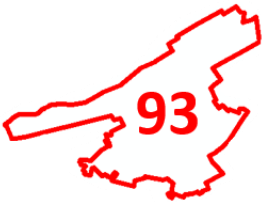
Grootste gevolgen?	Aantal bedrijven
Tekort akkerland	29
Verlies betalingsrechten	27
Ruwvoedertekort	25
Mestoverschot	24
Tekort graasweides	6
Inkomensverlies	5
Verlies statuut act. landbouwer	1

Inkomensverlies staat hier voor

- Stijging vaste kost/ha
- Lagere pachtopbrengst wanneer minder goede grond

Milderende maatregelen - uitgangssituatie

- ▶ Bijzondere uitgangssituatie door
 - aankoop van gronden en boerderijen door de VLM in uitvoering van het ‘bewarend grondbeleid’
 - Januari 2024: GRUP Vallei Kleine Nete en Aa
- ▶ Hierdoor al ‘flankerend beleid’ toegepast of mogelijk op **360 ha**
 - koop in kader van bewarend grondbeleid
 - kapitaalschade- en gebruikerscompensatieregeling in kader van GRUP

Eigendom overheid (ha)		Privé-eigendom (ha)		Totale oppervlakte in landbouwgebruik (ha)
ruimtelijke bestemming landbouw	ruimtelijke bestemming natuur	GRUP – natuur geworden	ruimtelijke bestemming landbouw	
200	100	60	270	630

Milderende maatregelen – ruilgrond of financiële vergoeding?

Voorkeur	Aantal bedrijven	Oppervlakte (ha)
Nog geen keuze	17	167
Ruilgrond	13	87
Financiële vergoeding	8	102
Totaaloplossing	3	55
Totaal	41	411

► Nog geen keuze

- hangt af van prijs en welke ruilgrond
- gesprekken met VLM lopende, liever geen uitspraak

► Ruilgrond

Vooral bedrijfszetels buiten het studiegebied;

► Financiële vergoeding

- bedrijfszetel behouden, maar gronden verkopen
- percelen die te nat of bestemming natuur zijn, verkopen

► Totaaloplossing

Bedrijf al verkocht of verkoop in overweging als gronden te nat worden

Milderende maatregelen – welke opties zijn bespreekbaar?

- ▶ Interesse in paludicultuur ('natte teelten')?
 - 15 geïnteresseerden
 - vooral: “moet rendabel zijn” of “niet als piloot”
 - 4 mits begeleiding en subsidies
 - 8 mits goede praktijkvoorbeelden

- ▶ Interesse in samenwerking?
15 geïnteresseerden, van wie 9 ook in paludicultuur

Vragen en aandachtspunten vanuit de landbouwers - algemeen

- Duidelijk toekomstperspectief nodig voor investeringen en toekomst van eventuele opvolgers
- Het lijkt alsof de overheid niet altijd eerlijk is over wat er al beslist is of wat het plan is
- Bekijk de impact van het geheel van wetgeving en overheidsinitiatieven op een bedrijf

Vragen en aandachtspunten vanuit de landbouwers - project

- De eigenaars van de gronden moeten op de hoogte zijn
- Vermoeden dat de impact ten noorden van de Kleine Nete verder zal reiken dan de huidige landbouwimpactzone
- Wat met de verkochte bedrijven, hopelijk worden ze afgebroken?
- Waarom de waterhuishouding niet regelen met technische oplossingen?
- Het is frustrerend dat wij afstand moeten houden van grachten waar huishoudens rechtstreeks in lozen (Geel)

Aanbevelingen

- ▶ Blijf genoeg middelen voorzien (geld en mensen)
 - om de impact schappelijk op te vangen
bedrijfsopkoop - perceelsaankoop - opbrengstvermindering aan de rand van perimeter - begeleiding
 - om de maatschappelijke meerwaarde van ecologisch beheer te belonen en samenwerking aan te moedigen
 - doordachte afbraak
 - gecoördineerd te werken

- ▶ Perimeter
 - Herbekijk de perimeter waar vernatting verwacht wordt ten noorden van de Kleine Nete
 - Zorg dat ook landbouwers met percelen net buiten de berekende perimeter beroep kunnen doen op flankerende maatregelen, mocht de impact ruimer voelbaar zijn

Aanbevelingen

- ▶ Communiceer in elke fase
 - Vertel in begrijpbare taal wat wanneer beslist is en waarover wanneer beslist zal worden
 - Zorg dat de pomp- en peilafspraken toegankelijk zijn voor iedereen
 - Ook met eigenaars
- ▶ Laat het proces niet aanslepen
 - Verdere beslissingen
 - Riolering Geel
- ▶ Met oog op vernattingsprojecten in de toekomst
 - Wat kan er op natte gronden?
 - hoe praktisch organiseren, hoe iets aan verdienen, ... ?
 - het Living lab biedt kansen → betrek landbouwers die zich geïnteresseerd toonden
 - Studie vergoeding voor opbrengstverlies door vernatting

Vlaanderen
is open ruimte

Vragen?

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

www.vlm.be